

Datum
2019-03-29
Adress
205 80 Malmö
Diarienummer
FSN-2019-424

Yttrande

Till
Kommunstyrelsen

Remiss angående Remiss från Kulturdepartementet - Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige, Ds 2019:4

STK-2019-339

Funktionsstödsnämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Funktionsstödsnämnden ställer sig bakom Kulturdepartementets förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige. Nämnden ställer sig även bakom förslaget att institutionen ska utgöra den oberoende mekanism som krävs för att främja, skydda och övervaka genomförandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD). Nämnden anser dock att det finns behov av att förtydliga vad rollen som nationell mekanism för CRPD innebär i praktiken.

Yttrande

Kulturdepartementets förslag har två spår – det ena är att inrätta en nationell institution för mänskliga rättigheter (MR-institution) – det andra är att institutionen även ska utgöra en oberoende nationell mekanism med särskilt ansvar för att främja, skydda och övervaka genomförandet av CRPD. Funktionsstödsnämnden är positiv till Kulturdepartementets förslag om att inrätta en nationell MR-institution och att institutionen ska ha i uppdrag att ansvara för bevakningen av efterlevnaden av CRPD. Nämnden ställer sig därmed bakom dessa förslag, men anser att vissa förtydliganden i förhållande till rollen som mekanism är nödvändiga.

Synpunkter avseende MR-institutionens ansvar i förhållande till CRPD

Utredningen lyfter att institutionen ska granska Sveriges konventionsefterlevnad på samtliga rättighetsområden där ingen mänsklig rättighet eller grupp som utgångspunkt är mer prioriterad än andra. MR-institutionen ska således ha ett övergripande MR-ansvar med ett särskilt ansvar för CRPD. Sverige har genom att ratificera CRPD förbundit sig att inrätta en oberoende funktion (mekanism) för övervakningen av CRPD på nationell nivå enligt paragraf 33.

Flera organisationer, bland annat Lika Unika, har påpekat att det i dagsläget finns stora brister när det gäller implementeringen av CRPD i Sverige, och menar att en förklaring är att kommunerna arbetar med olika kraft för att leva upp till konventionen. Likaså har Sverige fått kritik från FN i *Sammanfattande slutsatser avseende Sveriges första rapport 2014*. I dessa rekommendationer påtalas bland annat brister i efterlevnad av konventionen och brister i uppföljning av konventionens samtliga rättighetsområden. Rekommendationerna lyfter ”Det är också oroväckande att detta rapporteringssystem bygger på frivillighet på kommunal nivå, trots att konventionsstaten inte gjort något sådant förbehåll när konventionen ratificerades”. Att samordna genomförandet och övervakningen av CRPD på nationell nivå menar nämnden därför är avgörande för att stärka efterlevnaden av och rättigheterna i CRPD men också för att stötta kommunerna i deras arbete med konventionen.

För att skapa tydlighet i arbetet med CRPD vill nämnden betona att det behövs en tydligare beskrivning av hur MR-institutionen ska arbeta utifrån CRPD. I kapitel 4 beskrivs MR-institutionens övergripande ansvar samt institutionens närmare uppgifter, såsom att rapportera om hur de mänskliga rättigheterna respekteras och genomförs och lämna förslag till regeringen om de åtgärder som behövs för att säkerställa de mänskliga rättigheterna. Nämnden saknar en motsvarande beskrivning för den nationella mekanismens uppgifter enligt CRPD. Exempelvis vore det önskvärt med ett konkretiserande av hur övervakandet ska ske, om rapporter ska tas fram och hur ofta arbetet ska följas upp. Vidare hade det varit bra med en beskrivning av hur mekanismens uppdrag kommer att påverka eller involvera kommunerna. Det är dock positivt att det i detta avsnitt beskrivs att det civila samhället, särskilt personer med funktionsnedsättning och de organisationer som representerar dem, ska involveras och medverka i övervakningsförfarandet.

Vidare diskuterar utredaren, i avsnittet om myndighetens placering, att det inte är lämpligt att placera myndigheten under exempelvis Barnombudsmannen eller andra befintliga myndigheter då dessa utgår från en konvention och vissa rättighetsbärare. Samtidigt som nämnden är positiv till placeringen av CRPD-uppdraget, vore det önskvärt att MR-institutionens relation till övriga myndigheter hade förtydligats. I avsnittet *De aktuella myndigheternas uppdrag* redogör utredaren för bland annat diskrimineringsombudsmannens, barnombudsmannens och myndigheten för delaktighets uppdrag, men nämnden saknar en diskussion om MR-institutionens uppdrag i förhållande till nämnda myndigheters uppdrag. Det hade därför varit positivt med en fördjupad konsekvensanalys som omfattar andra myndigheter och hur dessa förhåller sig till MR-institutionen och sitt eget uppdrag. Vidare vore det önskvärt om konsekvensanalysen fokuserade på hur bristerna i efterlevnaden av CRPD visar sig i nuläget och vad som behöver åtgärdas för att Sverige ska säkerställa rättigheterna i konventionen.

Generella synpunkter

Nämnden anser att det är bra att remissen betonar MR-institutionens oberoende, och menar att det är en förutsättning för institutionens uppdrag. Nämnden instämmer vidare i utredningens förslag om att närmare utreda om MR-institutionen bör ges en roll som *amicus*

curiae, och därmed på eget initiativ kunna lämna in ett utlåtande i en rättsfråga inom institutionens verksamhetsområde. Nämnden menar att det är positivt att utredningen överväger en sådan möjlighet i Sverige, då det skulle innebära att MR-institutionen på detta sätt skulle få ytterligare ett verktyg i att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna och ha en positiv påverkan på rättsförfarandet i dessa frågor.

MR-institutionen ska årligen lämna en rapport till regeringen om sin verksamhet och sina iakttagelser av utvecklingen på de mänskliga rättigheternas område. Nämnden undrar här om uppföljningen av arbetet med CRPD ska ingå i denna rapport och om så inte är fallet önskar nämnden ett klargörande av hur arbetet ska redovisas. Avslutningsvis vill nämnden lyfta vikten av den geografiska placeringen av MR-institutionen. Det hade varit positivt om institutionen hade placerats på annan geografisk plats än Stockholm då nämnden menar att det är viktigt att sprida nationella funktioner över hela landet.

Ordförande

.....
Roko Kursar
.....

Nämndsekreterare

.....
Jesper Salö
.....

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden]